LAPIN KÄRÄJÄOIKEUS
Oikeustalo, Valtakatu 17
96200 Rovaniemi

LAUSUNTO

2.3.2018

Eduskunnan lakivaliokunnalle

SUMMAARISTEN RIITA-ASIOIDEN KESKITTÄMINEN

Viite: Eduskunnan lakivaliokunnan lausuntopyyntö (HE 190/2017vp)

1. Yleistä

Lapin käräjäoikeus kannattaa summaaristen asioiden käsittelyn keskittämistä ja sähköisen asioinnin lisäämistä hallituksen esityksen mukaisesti.

Käräjäoikeus suhtautuu myönteisesti myös tiedoksiantotoiminnan kehittämiseen esityksen mukaisesti, vaikka esityksellä tavoiteltujen säästöjen ja muiden hyötyjen saavuttaminen on haasteellista erityisesti Lapin käräjäoikeuden alueella.

2. Sähköinen asiointi (5 luku 3 a §)

Kuten edellä on todettu, käräjäoikeus kannattaa sähköisen asioinnin lisäämistä hallituksen esityksen mukaisesti. Uudistus on kuitenkin jäämässä tältä osin puolitiehen, koska esitys ei sisällä säätelyä etukäteismaksun käyttöönotosta.

Hallituksen esityksessä on mainittu tilanteita, joissa asiointijärjestelmän käyttämättä jättäminen ei tulisi johtaa kanteen tutkimatta jättämiseen. Käräjäoikeus toteaa, että pääosa tilanteista on sellaisia, jotka voitaisiin välttää asiointiliittymiä kehittämällä. Koska osa tilanteista on tulkinnanvaraisia, niitä koskeva oikeuskäytäntö voi vaihdella ainakin aluksi eri puolilla maata. Siksi on hyvinkin mahdollista, että velkojat panevat tällaisia asioita vireille laajana riita-asiana sähköistämistavoitteen vastaisesti.

3. Summaaristen riita-asioiden keskittäminen (10 luku 17 a §)

Summaarisia riita-asioita tulee käsitellä myös jatkossa Lapin käräjäoikeudessa hallituksen esityksen mukaisesti seuraavilla perusteilla:

Käräjäoikeuden Sodankylän kanslia lakkautetaan Lapin ja Kemi-Tornion käräjäoi-

keuksien yhdistämisen yhteydessä vuoden 2019 alusta lukien. Kanslian henkilöstö asuu uuden Lapin käräjäoikeuden Rovaniemen ja Kemin kanslioiden työssäkäyntialueiden ulkopuolella. Henkilöstö on käsitellyt pääosan Lapin käräjäoikeuden summaarisista asioista. Koska henkilöstöllä on myös muuta uuden käräjäoikeuden tarvitsemaa pitkän työkokemuksen myötä kertynyttä osaamispääomaa, käräjäoikeuksien yhdistämisen johtoryhmä on linjannut, että kanslian nykyinen henkilöstö voi tehdä hajatyötä Sodankylän istuntopaikalle jäävissä työpisteissä tai etätyötä kotonaan. Erityisesti summaariset riita-asiat sopivat erityisen hyvin käsiteltäväksi linjauksen mukaisesti sähköisesti ajasta ja paikasta riippumattomasti.

Mikäli summaarisia asioita ei käsiteltäisi uudessa Lapin käräjäoikeudessa, uusi käräjäoikeus menettäisi pysyvästi merkittävän osan sille kertyneestä osaamispääomasta valtion henkilöstöpoliittisten periaatteiden vastaisesti. Pääoman palauttaminen veisi aikaa ja resursseja.

Hallituksen esityksen mukainen keskittäminen varmistaa perustuslailla turvattujen saamelaisten kielellisten oikeuksien toteutumisen myös käytännössä eikä vain paperilla. Lapin käräjäoikeus on kehittänyt valmiuksiaan palvella saamenkielisiä asiakkaitaan äidinkielellään niin, että saamelaisten kielelliset oikeudet toteutuvat mahdollisimman hyvin. Käräjäoikeudessa on henkilöitä, jotka kykenevät palvelemaan tunturisaamea puhuvia asiakkaita vähintäänkin tyydyttävästi. Muissa käräjäoikeuksissa ei ole vastaavia valmiuksia ja niiden mahdollisuudet rekrytoida saamenkieltä osaavaa henkilökuntaa on Lapin käräjäoikeutta selvästi heikommat.

4. Tuomioistuimen toimivallan säilyminen (10 luku 20 §)

Hallituksen esitys tuomioistuimen toimivallan säilymisestä silloin, kun summaarinen riita-asia riitautetaan, on sisällöltään vastaava kuin käräjäoikeuden lausunto hallituksen esitystä edeltäneestä työryhmämietinnöstä. Käräjäoikeus siten kannattaa esitystä myös tältä osin.

Summaarista menettelyä ei ole tarkoitettu käytettäväksi riitaisissa asioissa eikä vahingonkorvausasioissa. Koska käräjäoikeuksiin on kuitenkin toimitettu summaarisia haastehakemuksia myös tällaisissa asioissa, käräjäoikeudet ovat ohjanneet niitä laajoiksi riita-asioiksi jo kirjaamisvaiheessa. Kyseiset "virheellisesti vireillepannut asiat" tulee käsitellä normaalissa oikeuspaikassa myös jatkossa vastaavalla tavalla kuin riitautetut asiat.

5. Tiedoksianto (11 luku 3 § ja 3 b §)

Hallituksen esittää puhelintiedoksiannon laajentamista kaikkiin summaarisiin asioihin, kuten muun muassa häätöihin. Esitys on sinänsä kannatettava. Puhelintiedoksianto on kuitenkin haasteellinen erityisesti häädöissä, koska vastaajat pyrkivät välttelemään käräjäoikeuden kaikenlaisia yhteydenottoyrityksiä heti sen jälkeen, kun heidän maksettavat vuokrat rästiytyvät. Kyseiset vastaajat eivät myöskään palauta vastaanottotodistusta tai ilmoita osoitettaan tiedoksiannon sähköistä vastaanottoa varten. Siten voi käydä niin, että puhelintiedoksiannon käyttö ei tosiasiassa laajene häätöasioihin siten kuin työryhmä on tavoitellut. Sama riski liittyy myös sähköiseen tiedoksiantoon niin sanotulle kansalaistilille.

Sähköisen tiedoksiannon käyttömahdollisuudet lisääntyisivät merkittävästi, mikäli esimerkiksi pikavippien antamisen ja teleliittymäsopimusten solmimisen edellytyksenä olisi, että velallinen on antanut suostumuksen kansalaistilin käyttöön kaikenlaisissa asioissa.

Lausunto on käsitelty käräjäoikeuden johtoryhmässä ja YT-menettelyssä.

Laamanni Jyrki Kivimiemi